

**Prof. Dr.
SİBEL ÖZEL**

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

Prof. Dr.
MUSTAFA ERKAN

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

Prof. Dr.
HATİCE SELİN PÜRSELİM

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

Doç. Dr.
HÜSEYİN AKİF KARACA

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı

MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK

İÇİNDEKİLER

4. BASIYA ÖNSÖZ.....	VII
1. BASIYA ÖNSÖZ.....	IX
KISALTMALAR CETVELİ.....	XXXV

1. BÖLÜM GENEL HÜKÜMLER

§1. GİRİŞ.....	3
I. MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK	3
A. Anlamı	3
B. Kapsamı.....	7
C. Yabancılık Unsuru	9
D. Amacı	14
II. GELENEKSEL KANUNLAR İHTİLAFI SİSTEMİNİN İŞLEYİŞİ.....	18
A. Genel Olarak	18
B. Kanunlar İhtilafı Kurallarının Özellikleri	20
C. Kanunlar İhtilafı Kurallarının Çeşitleri.....	21
a. İki taraflı kanunlar ihtilafı kuralları	21
b. Tek taraflı kanunlar ihtilafı kuralları.....	21
c. Kapsama alanı genişletilmiş maddi hükümler	22
D. Milletlerarası Özel Hukukta Hakkaniyet.....	23
a. Genel olarak.....	23
b. Kanunlar ihtilafı hakkaniyeti.....	23
c. Maddi hukuk hakkaniyeti	25

§2. TARİHÇE.....	27
I. ANTİK YUNAN'DAN ORTAÇAĞ İTALYASI'NA.....	27
II. ORTAÇAĞ: STATÜCÜLER.....	29
III. YENİÇAĞ: MİLLETLERARASI NEZAKET KURAMI.....	31
IV. 19. YÜZYIL: GELENEKSEL METODOLOJİNİN İNŞASI.....	32
V. AMERİKAN YAKLAŞIMLARI.....	34
A. Geleneksel Kanunlar İhtilafı Sistemi.....	34
B. Amerikan Devrimi	37
a. Currie'nin menfaat analizi.....	37
b. Cavers'in tercih prensibi.....	40
c. Leflar'ın seçimi etkileyen hususları.....	41
d. 2. Restatement of Conflict of Laws.....	42
e. Devrimin sonu	43
VI. AMERİKAN DEVRİMİNİN KITA-AVRUPASINDAKİ ETKİSİ: EN YAKIN BAĞLANTILI HUKUK.....	44
§3. METODOLOJİ.....	48
I. DOĞRUDAN MADDİ HUKUK YÖNTEMİ.....	48
II. SEÇİCİLİK YÖNTEMİ	51
A. Çok Taraflılık Yöntemi	51
B. Tek Taraflılık Yöntemi	51
a. Tek taraflı kanunlar ihtilafı kuralları.....	54
b. Doğrudan uygulanan kurallar (müdahaleci kurallar)....	56
c. Kapsama alanı genişletilmiş maddi hükümler	57
§4. TÜRK MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK TARİHÇESİ VE KAYNAKLARI.....	59
I. İSLAM HUKUKU.....	59
A. Zimmiler	61
B. Müste'menler.....	64
C. Harbiler	65
II. OSMANLI DÖNEMİ	66
A. Osmanlı'da kapitülasyonlar	70

B. Kapitülasyonların içeriği.....	72
C. Kapitülasyonların hukuki niteliği.....	75
D. Kapitülasyonların kaldırılması.....	77
III. CUMHURİYET DÖNEMİ	83
IV. KAYNAKLAR	85
A. Yazılı hukuk kaynakları.....	85
B. Örf ve âdet hukuku.....	85
C. Mahkeme kararları ve doktrin.....	87
§5. VASIFLANDIRMA.....	88
I. GENEL OLARAK.....	88
II. VASIFLANDIRMANIN TÂBÎ OLACAĞI HUKUK	90
A. Lex fori.....	90
B. Lex causae	91
C. Otonom vasıflandırma	94
D. Değerlendirme	94
§6. BAĞLAMA NOKTALARININ YORUMU.....	97
I. GENEL OLARAK.....	97
II. YORUMUN TÂBÎ OLDUĞU HUKUK.....	98
III. ŞAHSİ STATÜDE KULLANILAN BAĞLAMA NOKTALARI.....	100
A. Milli Hukuk	100
a. Vatansızlara ve mültecilere uygulanacak hukuk.....	102
b. Birden fazla vatandaşlığı olan kişilere uygulanacak hukuk	104
aa. Vatandaşlıklardan biri Türk vatandaşlığı ise	104
bb. Vatandaşlıklardan hiçbirisi Türk vatandaşlığı değilse	104
B. Yerleşim Yeri	105
C. Mutat Mesken	107
§7. ATIF (RENOI)	111
I. GENEL OLARAK.....	111

II. TÜRK HUKUKUNDA ATFIN KABUL	114
§8. NMESELE.....	118
I. GENEL OLARAK.....	118
II. NMESELENİN TÂBİ OLDUĞU HUKUK	120
A. Lex Causae’nın nmeseleye Uygulanması	120
B. Lex Fori’nin nmeseleye Uygulanması.....	121
§9. KAMU DÜZENİ	122
I. GENEL OLARAK.....	122
II. KAMU DÜZENİNİN KAPSAMI	126
A. Anayasada yer alan temel hak ve özgürlüklere aykırılık	127
B. Türk hukukunun temel ilkelerine aykırılık.....	128
C. Toplumun temel ahlak kurallarına aykırılık	134
III. KAMU DÜZENİNE AYKIRILIK HALİNDE UYGULANACAK HUKUK.....	136
§10. DOĞRUDAN UYGULANAN KURALLAR.....	137
I. GENEL OLARAK.....	137
II. KAMU DÜZENİ İLE İLİŞKİSİ	141
III. DOĞRUDAN UYGULANAN KURALLARIN UYGULAMA ALANI	144
A. Lex Fori’nin Doğrudan Uygulanan Kuralları.....	144
B. Lex Causae’nın Doğrudan Uygulanan Kuralları	146
C. çnc lkenin Doğrudan Uygulanan Kuralları.....	149
§11. YABANCI HUKUKUN UYGULANMASI	152
I. GENEL OLARAK.....	152
II. KANUNLAR İHTİLAFI KURALLARININ UYGULANMASI.....	153
A. Tarafların İleri Sürmesi.....	153
B. Hâkimin Re’sen Nazara Alması.....	153
C. Karma Sistem	154
III. YABANCI HUKUKUN UYGULANMASI.....	156
A. Yabancı Hukukun Vakıa Olarak Ele Alınması.....	156

B. Yabancı Hukukun Hukuk Olarak Uygulanması	157
C. Karma Sistem	158
IV. YABANCI HUKUKUN İÇERİĞİNİN BELİRLENMESİ...	159
A. Genel Olarak	159
B. Uluslararası Sözleşmeler	162
a. Yabancı Hukuk Hakkında Bilgi Edinilmesine Dair Avrupa Sözleşmesi.....	162
b. Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ikili antlaşmalar	163
C. Yabancı Hukukun İçeriğinin Tespit Edilememesi.....	163
V. YABANCI HUKUKUN DENETİMİ.....	164
A. Kanunlar İhtilafı Kurallarının Üst Yargı Mercisinde Denetimi	164
B. Yabancı Hukukun Üst Yargı Mercisinde Denetimi.....	166
C. Yabancı Hukukun Anayasaya Aykırılığı	167
VI. BÖLGELERARASI ÖZEL HUKUK.....	170
VII. ŞAHISLARARASI ÖZEL HUKUK.....	171
VIII. ZAMANLARARASI ÖZEL HUKUK.....	172
IX. STATÜ DEĞİŞİKLİĞİ.....	173
§12. KANUNA KARŞI HİLE.....	174
I. GENEL OLARAK.....	174
II. KANUNA KARŞI HİLENİN SONUÇLARI	177
§13. İNTİBAK	181
I. GENEL OLARAK.....	181
II. İNTİBAKTA ÇÖZÜM YÖNTEMLERİ.....	182
§14. ŞEKİL.....	185
I. GENEL OLARAK.....	185
II. GEÇERLİLİK ŞEKLİNE UYGULANAN HUKUK	190
A. Genel Olarak	190
B. LRA Kuralının Uygulanması.....	192
a. Tek taraflı hukuki işlemler.....	192

b. İki taraflı hukuki işlemler	192
C. Alternatif Kuralın Reddi.....	194
a. Sadece LRA'nın uygulanması.....	194
aa. Evlenmenin şekli.....	194
bb. Kambiyo senetleri	197
b. Sadece lex causae'nın uygulanması	199
aa. Taşınmaz üzerindeki aynî haklara ilişkin hukuki işlemler.....	199
bb. Tüketici sözleşmeleri	200
cc. İşlemin yapıldığı yerde bilinmeyen ya da yapılamayan şekil.....	201
III. İSPAT ŞEKLİNE UYGULANAN HUKUK.....	201
§15. ZAMANAŞIMI	204
I. GENEL OLARAK.....	204
II. UYGULANACAK HUKUK.....	205
III. KURALIN KAPSAMI DIŞINDA KALAN HALLER.....	208
A. Kamu Düzeni	208
B. Kıymetli Evrak Hukukunda Müracaat Hakkının Kullanılması.....	209

2. BÖLÜM

KANUNLAR İHTİLAFI KURALLARI

§1. EHLİYET	213
I. GENEL OLARAK.....	213
II. EHLİYETE UYGULANACAK HUKUK.....	215
A. Gerçek Kişiler.....	215
a. Hak ve fiil ehliyeti.....	215
b. İşlem güvenliği ilkesi.....	224
c. Statü değişikliği.....	225
d. Cinsiyet değişikliği	226

e. Ad.....	227
B. Tüzel Kişiler.....	239
§2. NİŞANLANMA.....	244
I. GENEL OLARAK.....	244
II. UYGULANACAK HUKUKUN TESPİTİ.....	247
§3. EVLENME	250
I. GENEL OLARAK.....	250
II. EVLENME EHLİYET VE ŞARTLARI	252
A. Genel Olarak	252
B. Evlenme Ehliyet ve Şartlarına Uygulanacak Hukuk.....	254
III. EVLENMENİN ŞEKLİ.....	258
A. Genel Olarak	258
B. Konsolosluk Evlenmeleri.....	260
C. Evlenmenin Şekline Uygulanacak Hukuk	262
IV. EVLENMENİN HÜKÜM VE SONUÇLARI	264
A. Genel Olarak	264
B. Evlenmenin Hüküm ve Sonuçlarına Uygulanacak Hukuk	265
§4. EVLİLİKTEN DOĞAN MAL REJİMLERİ.....	267
I. GENEL OLARAK.....	267
II. EVLİLİK MAL REJİMLERİNE UYGULANACAK HUKUK.....	269
§5. BOŞANMA	282
I. GENEL OLARAK.....	282
II. BOŞANMA VE AYRILIK DAVASINDA UYGULANACAK HUKUK.....	283
§6. SOYBAĞI.....	288
I. GENEL OLARAK.....	288
II. SOYBAĞININ KURULMASINA VE İPTALİNE UYGULANACAK HUKUK.....	289

III. SOYBAĞININ KURULMASI VE İPTALİYLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	298
A. Evlilik Dışı Doğan Çocukların Hukuki Statüsüne Dair Avrupa Sözleşmesi.....	298
B. Evlilik Dışında Doğan Çocukların Tanınmalarını Kabule Yetkili Makamların Yetkilerinin Genişletilmesi Hakkında Kişi Halleri Komisyonu Sözleşmesi.....	299
C. Meşru Olmayan Çocukların Ana Bakımından Nesebinin Tesisine Ait Sözleşme.....	300
D. Evlenme ile Nesep Düzeltilmesi Hakkında Sözleşme.....	300
IV. SOYBAĞININ HÜKÜMLERİNE UYGULANACAK HUKUK.....	302
V. SOYBAĞININ HÜKÜMLERİYLE İLGİLİ ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER.....	303
A. Uluslararası Çocuk Kaçırmalarının Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi.....	303
B. Velayet Sorumluluğu ve Çocukların Korunması Hakkında Tedbirler Yönünden Yetki, Uygulanacak Hukuk, Tanıma, Tenfiz ve İşbirliğine Dair Sözleşme	307
C. Çocuklarla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair Avrupa Sözleşmesi.....	309
§7. EVLAT EDİNME	311
I. GENEL OLARAK.....	311
II. TMK KAPSAMINDA EVLAT EDİNME.....	312
III. MİLLETLERARASI SÖZLEŞMELER KAPSAMINDA EVLAT EDİNME.....	314
IV. MÖHUK KAPSAMINDA EVLAT EDİNME	320
A. MÖHUK m. 18'in Değerlendirilmesi.....	320
B. MÖHUK m. 18 Kapsamında Vasıflandırmalar	328
C. Şekil.....	330
§8. MİRAS	333
I. GENEL OLARAK.....	333

II. MÖHUK M. 20 KAPSAMINDA DEĞERLENDİRMELER.....	334
A. Miras İhtilaflarına Uygulanacak Hukukun Tespiti.....	336
a. MÖHUK m. 20(1)'in kapsamı.....	336
b. MÖHUK m. 20(2)'nin kapsamı	342
c. MÖHUK m. 20(3)'ün kapsamı	345
d. Ölüme Bağlı Tasarruflarda Şekle ve Ehliyeteye Uygulanacak Hukuk.....	347
e. Türkiye'nin akdettiği iki taraflı sözleşmeler kapsamında mirasa dair meseleler.....	352
§9. NAFKA	353
I. GENEL OLARAK.....	353
II. NAFKA YÜKÜMLÜLÜĞÜNE UYGULANACAK HUKUK.....	355
A. Çocuklara Karşı Nafaka Mükellefiyetine Uygulanacak Kanuna Dair 1956 Tarihli Lahey Sözleşmesi.....	355
a. Uygulama alanı.....	355
b. Uygulanacak hukuk.....	356
B. Nafaka Yükümlülüğüne Uygulanacak Kanuna Dair 1973 Tarihli Lahey Sözleşmesi	357
a. Uygulama alanı.....	357
b. Uygulanacak Hukuk.....	359
aa. Genel kanunlar ihtilafı kuralı.....	359
bb. Özel kanunlar ihtilafı kuralı	361
cc. Müracaat mercii hukuku	363
C. MÖHUK Uyarınca Uygulanacak Hukuk.....	363
D. Nafakaya Uygulanacak Hukukun Kapsamı.....	366
III. NAFKA ALACAKLARININ YABANCI ÜLKELERDE TAHSİLİ	368
A. Nafaka Alacaklarının Yabancı Ülkelerde Tahsiline İlişkin 1956 Tarihli Birleşmiş Milletler New York Sözleşmesi.....	368

a. Uygulama alanı.....	368
b. 1956 tarihli New York Tahsil Sözleşmesi uyarınca tahsil usulü	369
B. Çocuk Nafakası ve Diğer Aile Nafaka Türlerinin Uluslararası Tahsiline İlişkin 2007 Tarihli Lahey Sözleşmesi.....	373
a. Uygulama alanı.....	373
b. 2007 tarihli Lahey Tahsil Sözleşmesi uyarınca tahsil usulü	376
§ 10. AYNİ HAKLAR.....	379
I. OBJEKTİF BAĞLAMA KURALI: EŞYANIN BULUNDUĞU YER HUKUKU “LEX REI SITAE”	379
A. Genel Olarak	379
B. Kuralın Kapsamı.....	383
a. Genel olarak.....	383
b. Kıymetli evrak ve hak statüleri.....	385
II. OBJEKTİF BAĞLAMA KURALININ İSTİSNALARI	388
A. Yer Değişikliği Hâlinde Ayni Haklara Uygulanacak Hukuk	388
B. Taşınmakta Olan Mallarda Ayni Haklara Uygulanacak Hukuk	391
C. Taşıma Araçları Üzerindeki Ayni Haklara Uygulanacak Hukuk.....	393
III. ŞEKLE UYGULANACAK HUKUK	396
§ 11. FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI.....	397
§ 12. TEMSİL	400
I. GENEL OLARAK.....	400
II. İRADİ TEMSİLDE UYGULANAN HUKUK	403
A. İç İlişkinin Tâbi Olduğu Hukuk.....	403
B. Dış İlişkinin Tâbi Olduğu Hukuk.....	406
a. Temsilcinin işyeri hukuku.....	407
b. Yetkinin fiilen kullanıldığı ülke hukuku	408

c. Temsil olunanın işyeri hukuku.....	409
C. Yetkisiz Temsilin Tâbi Olduğu Hukuk	410
a. Temsilci ile üçüncü kişi arasındaki ilişki	410
b. Temsilci ile temsil olunan arasındaki ilişki	411
c. Özel temsil yetkisinin olmaması.....	412
III. KURALIN KAPSAMA ALANI.....	413
IV. KURALIN KAPSAMI DIŞINDA KALAN HALLER.....	414
A. Ehliyet.....	414
B. Temsil Yetkisinin Şekli.....	415
C. Esas Sözleşmedeki İrade Sakatlıkları	416
D. Temel Sözleşmeden Doğan Talepler	417
§13. SÖZLEŞMELER	417
I. GENEL OLARAK.....	417
II. HUKUK SEÇİMİ	419
A. İrade Özgürlüğü İlkesi ve Hukuk Seçimi	419
B. Hukuk Seçimini Etkileyen Unsurlar	423
C. Devlet Hukukunun Seçilmesi Zorunluluğu ve İçkinleştirme (Incorporation)	424
D. Açık veya Örtülü Hukuk Seçimi.....	428
E. Kısmi Hukuk Seçimi	432
F. Seçilen Hukukta Meydana Gelebilecek Değişimler	434
G. Hukuk Seçiminin Zamanı ve Askıda Hukuk Seçimi	435
H. Hukuk Seçimi Anlaşmasının Bağımsızlığı ve Bu Anlaşmaya Uygulanacak Hukuk.....	438
III. HUKUK SEÇİMİ YOKLUĞUNDA UYGULANACAK OBJEKTİF BAĞLAMA KURALI: EN SIKI İLİŞKİLİ HUKUK.....	439
A. Karakteristik Edim Borçlusunun Mutat Meskeni veya İş Yeri Hukuku Karinesi	439
B. Objektif Bağlamada İstisna Kuralı: Daha Sıkı İlişkili Hukuk	450

IV. ÖZEL SÖZLEŞME TÜRLERİ.....	454
A. Taşınmazlara İlişkin Sözleşmeler.....	454
B. Tüketici Sözleşmeleri.....	456
a. Genel olarak.....	456
b. MÖHUK kapsamında tüketici sözleşmeleri.....	457
aa. Genel olarak.....	457
bb. Uygulanacak hukuk.....	462
C. İş Sözleşmeleri.....	468
a. Genel olarak.....	468
b. Uygulanacak hukuk.....	469
D. Fikrî Mülkiyet Haklarına İlişkin Sözleşmeler	490
E. Eşya Taşıma Sözleşmeleri	492
V. SÖZLEŞMELERE UYGULANACAK HUKUKUN KAPSAMI VE ÖZELLİK ARZ EDEN DURUMLAR.....	495
A. Genel Olarak	495
B. Sözleşmeden Doğan İlişkinin Varlığı ve Maddi Geçerliliği.....	497
C. Üçüncü Ülkenin Doğrudan Uygulanan Kuralları.....	499
D. İfanın Gerçekleştirilme Biçimi ve Tedbirler.....	502
VI. ULUSLARARASI MAL SATIMINA İLİŞKİN BİRLEŞMİŞ MİLLETLER VİYANA ANTLAŞMASI.....	503
A. Genel Olarak	503
B. Uygulanma Koşulları.....	504
a. Milletlerarasılık unsuru	504
b. Sözleşme taraflarının iş yerlerinin farklı taraf devletlerde bulunması nedeniyle CISG'in uygulanması.....	505
c. Forumun kanunlar ihtilafı kurallarının taraf devletin hukukuna atıf yapması nedeniyle CISG'in uygulanması.....	506

d. Uluslararası satım sözleşmesinin konusunun CISG m. 2 ve m. 3'te belirtilen istisnalardan olmaması	508
e. CISG'in uygulanmasının CISG m. 6 kapsamında engellenmemesi	510
§14. HAKSIZ FİİLLER.....	512
I. GENEL OLARAK.....	512
II. ZARAR YERİ HUKUKU	514
A. Zarar Yeri Kavramı	514
B. Zarar Yerinin Tespiti	516
III. DAHA SIKI İLİŞKİLİ HUKUK.....	517
A. Ortak Mutat Mesken Hukuku	519
B. Temeldeki Hukuki İlişkinin Tâbi Olduğu Hukuk.....	520
a. Sözleşmesel ilişki	520
b. Aile hukuku ilişkisi	521
c. Şirket ortaklığı ilişkisi	522
IV. HUKUK SEÇİMİ	523
V. ÖZEL HAKSIZ FİİL TÜRLERİNE UYGULANACAK HUKUK.....	526
A. Medya ve Kitle İletişim Araçlarıyla Kişilik Haklarının İhlali	526
B. İmalatçının Sorumluluğu	531
C. Haksız Rekabet	535
D. Rekabetin Engellenmesi.....	541
§15. SEBEPSİZ ZENGİNLEŞME	544
I. GENEL OLARAK.....	544
II. UYGULANACAK HUKUK.....	546
§16. MÖHUK'TA DÜZENLENMEYEN ALANLAR.....	550
I. VEKALETSİZ İŞGÖRME.....	550
II. ALACAĞIN DEVRİ	554
III. BORCUN ÜSTLENİLMESİ.....	557

IV. ŞİRKETLER	558
---------------------	-----

3. BÖLÜM

MİLLETLERARASI USUL HUKUKU

§1. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNA GİRİŞ.....	565
I. GENEL OLARAK MİLLETLERARASI USUL HUKUKU	565
II. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNDA LEX FORİ PRENSİBİ	566
III. MİLLETLERARASI USUL HUKUKUNDA VASIFLANDIRMA	567
IV. MÖHUK'UN MİLLETLERARASI USUL HUKUKU SİSTEMATİĞİ.....	569
§2. TÜRK MAHKEMELERİNİN YARGI YETKİSİ VE BU YETKİYİ SINIRLANDIRAN YARGI ve İCRA BAĞIŞIKLIĞI	571
I. TÜRK MAHKEMELERİNİN YARGI YETKİSİ.....	571
II. YARGI BAĞIŞIKLIĞI.....	572
A. Genel Olarak	572
B. Türk Hukukundaki Yargı Bağışıklığı Düzenlemeleri.....	575
C. Devleti Temsil Edenlerin Yargı Bağışıklığı	578
a. Devleti sınırsız şekilde temsil edenlerin yargı bağışıklığı.....	579
b. Diplomatik temsilcilerin ve konsolosların yargı bağışıklığı.....	579
aa. Diplomatik temsilcilerin yargı bağışıklığı.....	580
bb. Konsolosluk memurlarının yargı bağışıklığı	583
D. Devlet Dışı Oluşumların Yargı Bağışıklığı	585
E. Askeri Kuvvetlerinin Yargı Bağışıklığı	586
III. İCRA BAĞIŞIKLIĞI.....	588
A. Genel Olarak	588
B. Türk Hukukunda İcra Bağışıklığı Düzenlemeleri	590

IV. İCRA BAĞIŞIKLIĞI İLE YARGI BAĞIŞIKLIĞI ARASINDAKİ TEMEL FARKLAR.....	592
§3. MİLLETLERARASI YETKİ KURALLARI.....	592
I. MİLLETLERARASI YETKİ KAVRAMI	592
II. TÜRK MİLLETLERARASI YETKİ SİSTEMİ	595
A. MÖHUK'ta Düzenlenen Genel Yetki Kuralı (MÖHUK m. 40).....	596
a. Genel olarak.....	596
b. İç hukukun yer itibariyle yetki kuralları	599
aa. HMK hükümleri uyarınca Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi	599
1. Genel yetki kuralları.....	600
i. Davalının yerleşim yeri mahkemesi (HMK m. 6).....	600
ii. Davalının Türkiye'deki mutlak meskenin bulunduğu yer mahkemesi (HMK m. 9).....	604
2. Özel yetki kuralları	605
i. Malvarlığı haklarına ilişkin davalarda yetki (HMK m. 9)	606
ii. Sözleşmeden doğan davalarda yetki (HMK m. 10).....	609
aaa. Esas alınması gereken ifa yeri.....	610
bbb. "İfa yeri"nin tespiti meselesi.....	611
iii. Taşınmazın aynına ilişkin davalarda yetki (HMK m. 12).....	613
iv. Karşı davada yetki (HMK m. 13).....	614
v. Şubeler ve tüzel kişilerle ilgili davalarda yetki (HMK m. 14).....	615
aaa. Şubenin bulunduğu yer mahkemesinin yetkisi	615
bbb. Özel hukuk tüzel kişilerinin ortaklık veya üyelik ilişkileriyle ilgili davalarda yetki	616

vi. Haksız fiilden doğan davalarda yetki (HMK m. 16).....	617
vii. Türk mahkemelerinin yetki sözleşmesi ile yetkili kılınması (HMK m. 17 ve 18)	619
viii. Yetki itirazın ileri sürülmediği durumlarda yetkisiz mahkemelerde dava açılması (HMK m. 19).....	623
bb. Diğer kanun hükümleri uyarınca Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi	625
B. MÖHUK'ta Düzenlenen Özel Yetki Kuralları	626
a. Türklerin kişi hâllerine ilişkin davalarda yetki (MÖHUK m. 41).....	626
b. Yabancıların kişi hâllerine ilişkin bazı davalarda yetki (MÖHUK m. 42)	633
c. Miras davalarında yetki (MÖHUK m. 43)	637
d. İş sözleşmesi ve iş ilişkisi davalarında yetki (MÖHUK m. 44).....	641
e. Tüketici sözleşmesine ilişkin davalarda yetki (MÖHUK m. 45).....	645
f. Sigorta sözleşmesine ilişkin davalarda yetki (MÖHUK m. 46).....	649
C. Milletlerarası Yetki Anlaşması ve Sınırları (MÖHUK m. 47).....	650
a. Milletlerarası yetki anlaşmasının şartları.....	650
b. Yazılı delille ispat.....	658
c. Yetki anlaşmasının sonuçları	659
d. MÖHUK m. 47(2)'nin değerlendirilmesi	664
e. HMK ve MÖHUK'un yetki anlaşması bağlamında karşılaştırılması	665
§4. TEMİNAT (Cautio Judicatum Solvi) (MÖHUK m. 48 ve HMK m. 84-85).....	667
§5. GEÇİCİ KORUMA TEDBİRLERİ.....	674

I.	GENEL OLARAK.....	674
II.	İHTİYATİ TEDBİR.....	676
	A. Genel Olarak	676
	B. İhtiyati Tedbir Taleplerinde Usul.....	676
	C. Özel Düzenlemelerde Yer Alan İhtiyati Tedbir Talepleri .	678
	D. İhtiyati Tedbir Taleplerinde Yetki	678
III.	İHTİYATİ HACİZ	687
	A. Genel Olarak	687
	B. İhtiyati Haciz Taleplerinde Usul.....	688
	C. İhtiyati Haciz Taleplerinde Yetki.....	688
§6.	MİLLETLERARASI DERDESTLİK (Lis Pendens)	692
I.	GENEL OLARAK.....	692
II.	TÜRK HUKUKUNDA MİLLETLERARASI DERDESTLİK	694
	A. MÖHUK m. 41 Çerçevesinde Derdestlik İtirazı	695
	B. MÖHUK m. 47'ye İstinaden Yetkilendirilen Yabancı Mahkemede Açılan Dava Sebebiyle Derdestlik İtirazı.....	697
	C. Milletlerarası Sözleşmelerde Yetkili Mahkemenin Belirlendiği Hallerde Sözleşmede Öngörülen Mahkemelerde Davanın Açılmış Olması Durumunda Derdestlik İtirazı	698
III.	MİLLETLERARASI DERDESTLİK İTİRAZININ İLERİ SÜRÜLMESİ USULÜ	700
IV.	DEĞERLENDİRME	701
§7.	BEKLETİCİ MESELE	705
§8.	MİLLETLERARASI TEBLİGAT	711
I.	GENEL OLARAK.....	711
II.	1965 TARİHLİ HUKUKÎ VE TİCARÎ KONULARDA ADLÎ VE GAYRÎ ADLÎ BELGELERİN YABANCI MEMLEKETLERDE TEBLİĞİNE DAİR SÖZLEŞME'YE İSTİNADEN TEBLİGAT	713

III. 1954 TARİHLİ HUKUK USULÜNE DAİR LAHEY SÖZLEŞMESİ'NE İSTİNADEN TEBLİGAT	717
IV. İKİLİ ANLAŞMALARA İSTİNADEN TEBLİGAT	718
V. TEBLİGAT KANUNU VE TEBLİGAT YÖNETMELİĞİ	720
A. Yabancı Ülkedeki Yabancılar Tebligat	720
B. Yabancı Ülkedeki Türk Vatandaşlarına Tebligat.....	723
VI. YABANCI DEVLETLERDEN GELEN TEBLİGAT	725
VII. MÖHUK UYARINCA YARGI BAĞIŞIKLIĞIN BULUNMADIĞI DURUMLARDA TEBLİGAT	726
§9. MİLLETLERARASI İSPAT	727
§10. DAVADA İSPAT YÜKÜ	729
§11. MİLLETLERARASI İSTİNABE	732
I. GENEL OLARAK.....	732
II. ULUSLARARASI SÖZLEŞMELERE İSTİNADEN İSTİNABE TALEBİ	733
A. 1970 tarihli Hukukî veya Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Sözleşme'ye İstinaden İstinabe Usulü	734
B. 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair Sözleşme'ye İstinaden İstinabe Usulü	737
C. İki Taraflı Adli Yardımlaşma Sözleşmelerine İstinaden İstinabe Usulü	740
III. İKİ VEYA ÇOK TARAFLI ULUSLARARASI SÖZLEŞMENİN BULUNMAMASI DURUMUNDA İSTİNABE USULÜ.....	741
§12. YABANCI MAHKEME KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİ	742
I. GENEL OLARAK.....	742
II. TANIMA VEYA TENFİZ.....	743
III. TANIMA VE TENFİZİN ÖN ŞARTLARI (MÖHUK m. 50)	747
A. Yabancı Bir Mahkemeden Verilmiş Karar	748

B. Hukuk Davalarına İlişkin Karar	750
C. Kararın Kesinleşmiş Olması.....	751
IV. TENFİZ ŞARTLARI (MÖHUK m. 54)	754
A. Genel Olarak	754
B. Karşılıklılık.....	754
C. Türk Mahkemelerinin Münhasır Yetkisine Girmeyen Bir Konuda Karar Verilmiş Olması	760
D. Aşkın/Aşırı Yetki (Exorbitant Yetki).....	763
E. Kamu Düzeni	765
F. Savunma Haklarına Riayet Edilmemiş Olması Sebebiyle Usule Aykırılık.....	777
V. TANIMA (MÖHUK m. 58)	779
VI. TANIMA VE TENFİZ ARASINDAKİ TEMEL FARKLAR.....	784
VII. YABANCI ÜLKE ADLÎ VEYA İDARÎ MAKAMLARINCA VERİLEN BOŞANMA KARARLARININ NÜFUS KÜTÜĞÜNE TESCİLİ.....	785
§13. TANIMA VE TENFİZDE USULE İLİŞKİN MESELELER.....	788
I. GENEL OLARAK.....	788
II. GÖREVLİ VE YETKİLİ MAHKEME.....	789
A. Görevli Mahkeme.....	789
B. Yetkili Mahkeme.....	794
III. TANIMA VE TENFİZ İSTEMİ YÖNTEMİ	797
A. Tanıma ve Tenfiz Talebi İçin Hukuki Yararın Gerekliliği .	797
B. Tanıma ve Tenfiz Taleplerinde Dilekçe.....	798
C. Tanıma ve Tenfizde Tebligat	800
D. Yargılama Usulü	801
IV. İTİRAZ	802
V. TANIMA VE TENFİZ TALEBİNDE TÜRK MAHKEMESİNİN VERECEĞİ KARAR.....	805
VI. TANIMA VEYA TENFİZ KARARININ YERİNE GETİRİLMESİ VE TEMYİZİ	806

VII. KARARIN KESİN HÜKÜM VE KESİN DELİL ETKİSİ....	809
VIII. HARÇLAR.....	811
§14. GENEL OLARAK TAHKİM VE HAKEM	
KARARLARININ İCRASI	814
I. TAHKİM VE TAHKİME İLİŞKİN TEMEL	
KAVRAMLAR.....	814
A. Genel Olarak Tahkim	814
B. Türk Hukukunda Tahkimin Gelişimi ve Tahkimle	
İlgili Düzenlemeler.....	817
C. Tahkime İlişkin Temel Hususlar.....	819
a. Tahkimin sınıflandırılması.....	819
b. Tahkimde rıza.....	819
c. Tahkim sözleşmesinin şekli	821
d. Tahkim yeri kavramı	823
e. İptal davası	824
II. YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASI	
VE TENFİZİ.....	826
A. Genel Olarak	826
B. New York Sözleşmesine Göre Tanıma ve Tenfiz	
Engelleri.....	828
a. Tahkim sözleşmesinin geçersiz olması	829
b. Tahkim yargılamasının taraflarının ehliyetsiz olması .	831
c. Hukuki dinlenilme hakkının ihlal edilmesi	834
d. Hakemlerin yetkisini aşmış olması (talebe bağlılık	
ilkesinin ihlali).....	835
e. Hakem heyetinin oluşturulmasında taraf	
iradelerine aykırılık.....	839
f. Tahkim yargılamasında usule uygulanacak	
hukukta hata	840
g. Hakem kararının bağlayıcı olmaması	841
h. Hakem kararının iptal edilmiş olması veya	
icrasının geri bırakılması	842

i. Uyuşmazlığın tahkime elverişli olmaması	844
j. Hakem kararının kamu düzenine aykırı olması.....	847
C. MÖHUK Hükümlerine Göre Tanıma veya Tenfiz	
Şartları.....	848
D. Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde	
Usuli Konular	851
a. Görevli mahkeme	852
b. Yetkili mahkeme	853
c. Harçlar	854
d. Teminat.....	856
e. Yargılama usulü	856
f. Kanun yolu bakımından değerlendirme	857
MİLLETLERARASI ÖZEL HUKUK VE USUL HUKUKU	
HAKKINDA KANUN	859
KAYNAKÇA.....	883